

Global Risks 101 เราติดตามความเสี่ยงโลกอย่างไร

ดร. ทิพย์ประภา เจริญเจริญ
นางสาวณัคนางค์ กุลนาถศิริ

ท่ามกลางเศรษฐกิจโลกที่ขยายตัวอย่างร้อนแรง แต่ “ความเสี่ยงโลก” หรือ “Global Risks” กลับเป็นวลีที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเตือนบ่อยครั้ง ทั้งในรายงานเศรษฐกิจของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank) ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจการเมืองในกลุ่มยูโร การแยกตัวออกจากสหภาพยุโรปของอังกฤษ (Brexit) หรือแม้แต่วิกฤตการณ์ครั้งล่าสุดที่เกิดกับค่าเงินเปโซของอาร์เจนตินาและค่าเงินลีราของตุรกี เนื่องจากเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมทั่วโลกมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงมากขึ้นจนแทบจะไร้เส้นแบ่ง ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในซีกโลกหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อซีกโลกหนึ่งได้ ดังเช่น Global Financial Crisis (GFC) ในปี 2008 ที่มีจุดเริ่มต้นจากตลาดอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐฯ แต่กลับส่งผลกระทบต่อวงกว้างต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก ทำให้เศรษฐกิจโลกหดตัวลงมากเหลือเพียงร้อยละ -2 จากช่วงปกติที่ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 3-4 ขณะที่เศรษฐกิจและตลาดหุ้นของไทยก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ดังนั้น Global Risks 101 จึงเปรียบเสมือนบทเรียนความเสี่ยงโลกขั้นพื้นฐานที่ต้องการทำความเข้าใจและหาแนวทางในการตรวจวัดคุณหมุมความเสี่ยงโลก รวมถึงชี้ประโยชน์ในการติดตามความเสี่ยงเหล่านี้

“WHAT: ความเสี่ยงโลกคืออะไร” ความเสี่ยงโลกมีหลายประเภท ทั้งความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Financial Risks) ความเสี่ยงทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical Risks) ความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยี (Technological Risks) และความเสี่ยงทางด้านสังคม (Society Risks) แต่ความเสี่ยงที่น่าจับตามองเป็นพิเศษคงหนีไม่พ้น (1) ความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อตลาดการเงินโลก หรือ Financial Risks โดยความเสี่ยงประเภทนี้จะส่งผลกระทบต่อความผันผวนในตลาดการเงินและลามมากกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น เหตุการณ์ Asian Crisis ในปี 1997 เหตุการณ์ Global Financial Crisis (GFC) ในปี 2008 และ (2) ความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อเชิงภูมิรัฐศาสตร์ หรือ Geopolitical Risks โดยความเสี่ยงประเภทนี้จะครอบคลุมเหตุการณ์ที่สร้างความตึงเครียดทางสังคมและการเมืองทั้งในและระหว่างประเทศซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจต่อไปได้ เช่น การก่อการร้ายของ ISIS ในตะวันออกกลาง เหตุการณ์ 9/11 ในปี 2011 และการทดสอบขีปนาวุธของเกาหลีเหนือ แม้ว่าผลกระทบจากความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์อาจจะไม่ส่งผลต่อการชะลอตัวของเศรษฐกิจโดยตรง แต่ความเสี่ยงเหล่านี้มักถูกพบว่าส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักลงทุน ที่จะชะลอหรือเลื่อนการลงทุนออกไป รวมถึงการเปลี่ยนไปถือครองสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ (Safe Asset) อย่างทองคำ และความต้องการน้ำมัน จนสามารถกดดันให้ราคาน้ำมันปรับสูงขึ้นได้

“HOW: แนวทางตรวจวัดคุณหมุมความเสี่ยงโลก” คงจะเป็นการยากที่จะตรวจจับความเสี่ยงได้ทุกตารางเมตรในโลกที่มีพื้นที่กว่า 510 ล้านตารางกิโลเมตรและมีประชากรมากถึง 7,300 ล้านคน อย่างไรก็ตามการติดตามความเสี่ยงโดยเฉพาะที่มีผลต่อเศรษฐกิจได้มีเครื่องมือหรือดัชนีสำหรับติดตามความเสี่ยงมากมายสำหรับดัชนีที่ใช้ติดตามความเสี่ยงทางการเงิน อาทิ CBOE Volatility Index (VIX Index) และ Global Financial Stress Index (GFSI) โดย VIX Index สามารถใช้วัดความกลัวของนักลงทุนในตลาดการเงิน ที่คำนวณข้อมูลบนพื้นฐานการคาดการณ์ของนักลงทุนในตลาดหุ้น S&P500 ที่มีนักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนว่าความผันผวนจะเป็นเช่นไรในอนาคต หาก VIX Index ปรับสูงขึ้นจนผิดปกติจะแสดงถึงความกังวลต่อความเสี่ยงในตลาดการเงินที่มีเพิ่มขึ้น แล้วนำมาสู่ความผันผวนในตลาดการเงินและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในระยะต่อไป สำหรับ GFSI จะสะท้อนภาพในมุมมองที่กว้างขึ้นและบอกระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของนักลงทุน เช่นเดียวกับ VIX Index หาก GFSI เพิ่มสูงขึ้นแสดงถึงความกังวลที่มากขึ้น จะเห็นได้

ว่าเมื่อเกิดวิกฤตสำคัญของโลกอย่างเหตุการณ์ GFC และ European Debt Crisis ทั้ง 2 เครื่องชี้ปรับเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน ขณะที่การติดตามความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์มีดัชนีที่น่าติดตาม อย่างเช่น **Geopolitical Risk (GPR) Index** ที่ได้เก็บรวบรวมจำนวนเหตุการณ์ความตึงเครียดจากหนังสือพิมพ์ชั้นนำทั่วโลก โดยข้อมูลในอดีตพบว่า หาก GPR Index เพิ่มขึ้นมากจะแสดงถึงความกังวลต่อความเสี่ยงประเด็นการเมืองระหว่างประเทศที่สูงขึ้น เช่น การกวาดล้างกลุ่มก่อการร้าย ISIS ที่เกิดในซีเรียและประเทศอื่นๆ ในตะวันออกกลางในช่วงปลายปี 2014 ที่ทำให้ GPR Index ปรับเพิ่มสูงขึ้นมากและได้สร้างแรงกดดันต่อราคาน้ำมันโลก รวมทั้งราคาน้ำมันขายปลีกในไทยพุ่งสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้ ดัชนีที่กล่าวข้างต้นเป็นตัวอย่างที่หยิบยกมาเท่านั้น เนื่องจากดัชนีเหล่านี้สามารถติดตามได้ง่ายเพียงแค่ค้นหาในอินเทอร์เน็ต

ที่มา: CBOE, Bank of America Merrill Lynch และรวบรวมเหตุการณ์ความเสี่ยงโดยผู้เขียน

“WHY: การรู้ทันเสี่ยงโลกมีประโยชน์อย่างไร” ในความเป็นจริงคงไม่มีใครที่จะรู้ทันความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโลกได้ทั้งหมด แต่การติดตามความเสี่ยงด้วยเครื่องชี้ที่เหมาะสม จะช่วยลดจำนวนความเสี่ยงที่ไม่รู้ลงได้บ้าง ดังคำกล่าวที่ว่า *“It is not what we know, but what we do not know which we must always address, to avoid major failures, catastrophes and panics”* ของ Richard Feynman การรู้เท่าทันความเสี่ยงจึงเปรียบเสมือนสัญญาณเตือนภัยเพื่อให้ทุกท่านตื่นตัวและปรับพฤติกรรมเพื่อรองรับความเสี่ยงได้อย่างทันท่วงที

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดวิกฤตค่าเงินทั้งในตุรกี เวเนซุเอลาและอาเจนติน่า แม้จะยังไม่ส่งผลให้เครื่องชี้ความเสี่ยงโลกร้อนแรงมากนัก ซึ่งอาจเป็นเพราะประเทศเหล่านี้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกไม่มาก มีสัดส่วนการค้าต่อการค้าโลกเพียงร้อยละ 1.6 แต่ที่น่ากังวลมากกว่าคือผลกระทบที่อาจลามมายังตลาดการเงินโลก และส่งผลไปยังประเทศที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจ ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว การติดตามจึงมีความสำคัญ ทั้งนี้ การตรวจจับอ้อมภูมิความเสี่ยงสามารถติดตามได้มากกว่า 1 เครื่องชี้และควรเลือกใช้เครื่องชี้ให้เหมาะสมกับประเภทของความเสี่ยงนั้นๆ **เพราะคงไม่มีเครื่องชี้ใดที่สมบูรณ์แบบและสามารถบอกความเสี่ยงได้อย่างแม่นยำในทุกช่วงเวลา** การพิจารณาเครื่องชี้รอบด้านจะทำให้การติดตามความเสี่ยงในภาพรวมเป็นไปอย่างครบถ้วน

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของคณะผู้วิจัย จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับนโยบายของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์หรือธนาคารแห่งประเทศไทย